

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 12ης Οκτωβρίου 1978 *

Στην υπόθεση 10/78,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Sozialgericht Gelsenkirchen (τρίτου τμήματος) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Tayeb Belbouab

και

Bundesknappschaft (Ομοσπονδιακού Ταμείου Ασφαλίσεως Εργατών Ορυχείων),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των κανονισμών 1408/71 και 574/72 σχετικά με την έννοια των περιουσιακών δικαιωμάτων που απέκτησε εργαζόμενος, ο οποίος διετέλεσε κοινοτικός διακινούμενος σε μία περίοδο της σταδιοδρομίας του και που έγινε κατόπιν αλλοδαπός εργαζόμενος, μετά από αλλαγή της ιθαγενείας του, συνεπεία της δημιουργίας νέου κράτους,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους Η. Kutscher, πρόεδρο, J. Mertens de Wilmars και Α. J. Mackenzie Stuart, προέδρους τμήματος, P. Pescatore, M. Sørensen, G. Bosco, Α. Touffait, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. Capotorti
γραμματέας: Α. Van Houtte

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

- 1 Με Διάταξη της 7ης Δεκεμβρίου 1977, που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου την 1η Φεβρουαρίου 1978, το SOZIALGERICHT GELSENKIRCHEN υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των κανονισμών 1408/71 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1971 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισεως στους μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73) και 574/72 του Συμβουλίου της 21ης Μαρτίου 1972 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 138), σχετικά με την έννοια των περιουσιακών δικαιωμάτων που απέκτησε εργαζόμενος διακινούμενος εντός της Κοινότητας σε μία περίοδο της σταδιοδρομίας του και ο οποίος κατόπιν έγινε αλλοδαπός εργαζόμενος, μετά από αλλαγή της ιθαγενείας του συνεπεία της δημιουργίας νέου κράτους.
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ BUNDESKNAPPSCHAFT, SAARBRÜCKEN, και εργαζομένου στο υπέδαφος, ο οποίος γεννήθηκε στην Αλγερία το 1924, ήταν εκ γενετής γάλλος υπήκοος και εργάστηκε στη Γαλλία επί 155 μήνες και από τις 26 Μαΐου 1961 στη Γερμανία, απώλεσε δε τη γαλλική ιθαγένεια την 1η Ιουλίου 1962 όταν η Αλγερία έγινε ανεξάρτητη.

Σε ηλικία 50 ετών ο αιτών ζήτησε τη χορήγηση συντάξεως εργάτη ορυχείου, σύμφωνα με το άρθρο 45, παράγραφος 1, αριθ. 2 του γερμανικού νόμου περί ασφαλίσεως γήρατος των εργατών ορυχείου (REICHSKNAPPSCHAFTSGESETZ), ο οποίος απαιτεί από τον ενδιαφερόμενο να έχει συμπληρώσει περίοδο ασφαλίσεως 300 μηνών σε συνεχή εργασία στο υπέδαφος ή σε παρόμοια εργασία.

Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό (το BUNDESKNAPPSCHAFT) με την αιτιολογία ότι, δεδομένου ότι ο αιτών δεν είχε πλέον την ιθαγένεια κράτους μέλους της Κοινότητας, ο κανονισμός 1408/71 δεν είχε πλέον εφαρμογή στην περίπτωση του και, κατά συνέπεια, το δικαίωμά του για σύνταξη δεν μπορούσε να εξεταστεί παρά μόνο βάσει του γερμανικού δικαίου.

Νεώτερη διοικητική ένσταση του αιτούντος απερρίφθη επίσης με τις σκέψεις ότι, αφενός, ο κανονισμός του Συμβουλίου 109 της 30ής Ιουνίου 1965 (ΑΒΛ. 1965, σ. 2124) καθιστούσε ανεφάρμοστους στην Αλγερία και στους υπηκόους της, από τις 19 Ιανουαρίου 1965, τους κανονισμούς 3 και 4 περί κοινωνικής ασφάλισης των διακινουμένων εργαζομένων, και, επομένως, και τον κανονισμό 1408/71 που αντικατέστησε τον κανονισμό 3 και, αφετέρου, ότι δεν έπρεπε «να ληφθεί υπόψη η ιθαγένεια του αιτούντος κατά την περίοδο που εργάστηκε στα γαλλικά ορυχεία, καθόσον το αποφασιστικό κριτήριο είναι το κριτήριο της ιθαγενείας κατά το χρόνο που εξετάζεται η αίτηση χορηγήσεως συντάξεως».

- 3 Το SOZIALGERICHT, επιληφθέν της αιτήσεως ακυρώσεως της εν λόγω διοικητικής αποφάσεως, θεωρεί ότι ο κανονισμός 1408/71 δεν ισχύει για τον αιτούντα, αλγερινής ιθαγενείας, διότι κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, ο κανονισμός αυτός δεν ισχύει παρά μόνο για τους εργαζόμενους που έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους, τους απάτριδες ή τους πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος κράτους μέλους.

Ωστόσο, λόγω της εργασίας του και χάρη στις περιόδους ασφαλίσεως που συμπλήρωσε στη Γαλλία, ο αιτών απέκτησε νόμιμα δικαιώματα των οποίων το περιεχόμενο έχει περιουσιακή αξία ανάλογη με αυτήν του δικαιώματος ιδιοκτησίας κατά το γερμανικό συνταγματικό δίκαιο, που προστατεύεται από το άρθρο 14 του θεμελιώδους νόμου, και τα οποία δεν μπορεί να στερηθεί χωρίς αποζημίωση.

Κατά το SOZIALGERICHT πάντα, ναι μεν το άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 109/65, είχε ως αποτέλεσμα τη διαγραφή της Αλγερίας από το παράρτημα του κανονισμού 3 «χωρίς να θίγονται τα κεκτημένα δικαιώματα», το άρθρο όμως αυτό καταργήθηκε λόγω του ότι, μετά την κατάργηση από το άρθρο 99 του κανονισμού 1408/71 του κανονισμού 3, ο κανονισμός 109/65, που δεν περιείχε παρά μόνο τροποποιήσεις των διατάξεων του κανονισμού 3, δεν έχει πλέον κανένα αποτέλεσμα.

Αυτή είναι η κατάσταση από την οποία πήγασαν τα τρία ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

- 4 Ο βασικός συλλογισμός του παραπέμποντος δικαστηρίου στηρίζεται στην αρχική σκέψη ότι το προσωπικής φύσεως κριτήριο που συνιστά η ιθαγένεια του αιτούντος και που πρέπει να ληφθεί υπόψη δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, είναι το υφιστάμενο κατά το χρόνο καταθέσεως της αιτήσεως χορηγήσεως συντάξεως και ότι οι κανονισμοί 1408/71 και 574/72 δεν περιέχουν, ούτε ο ένας ούτε ο άλλος, διάταξη ανάλογη με τη διάταξη του άρθρου 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 109/65 που προστατεύει τα κεκτημένα δικαιώματα.

Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί καταρχάς αν η αρχική αυτή σκέψη είναι σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο.

- 5 Η εγκαθίδρυση μιάς όσο το δυνατό πληρέστερης ελεύθερης κυκλοφορίας των διακινουμένων εργαζομένων που περιλαμβάνεται μεταξύ των θεμελίων της Κοινότητας αποτελεί τον κύριο σκοπό του άρθρου 51 της Συνθήκης.

Πρέπει επομένως υπό το φως του στόχου αυτού να ερμηνεύονται οι κανονισμοί που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή του άρθρου αυτού.

- 6 Όσον αφορά το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, αυτό καθορίζεται από το άρθρο 2 με την ακόλουθη διατύπωση: «Ο παρών κανονισμός ισχύει για εργαζομένους που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη (...)».

Το άρθρο αυτό απαιτεί, για την εφαρμογή του, τη συνδρομή δύο προϋποθέσεων:

α) ο εργαζόμενος να υπάγεται ή να έχει υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων από τα κράτη μέλη

β) ο εργαζόμενος να είναι υπήκοος ενός από τα κράτη μέλη.

- 7 Στη δεύτερη αυτή προϋπόθεση — προκειμένου να τηρηθεί η αρχή της ασφαλείας δικαίου, μία από τις επιταγές της οποίας απαιτεί κάθε πραγματική κατάσταση να εκτιμάται κανονικά, και εκτός από ρητή αντίθετη ένδειξη, υπό το φως των σύγχρονων κανόνων δικαίου — προσήκει η ερμηνεία ότι η ιδιότητα υπηκόου κράτους μέλους αναφέρεται στην εποχή εκτελέσεως της εργασίας, της καταβολής των εισφορών που αφορούν τις περιόδους υπαγωγής στο ασφαλιστικό σύστημα και της απόκτησης των αντιστοίχων δικαιωμάτων.

Από τη σκέψη αυτή προκύπτει ότι το κριτήριο ιθαγενείας που απαιτεί το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 πρέπει να εκτιμάται σε άμεση σχέση με τις περιόδους κατά τις οποίες ο εργαζόμενος άσκησε το επάγγελμά του.

- 8 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 που ορίζει ότι «κάθε περίοδος ασφαλίσεως, καθώς και, κατά περίπτωση, κάθε περίοδος απασχολήσεως ή κατοικίας, η οποία πραγματοποιήθηκε υπό τη νομοθεσία κράτους μέλους προ της ημερομηνίας εφαρμογής του παρόντος

κανονισμού λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων που γεννώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού».

Το εν λόγω άρθρο υπονοεί σαφώς ότι τα κεκτημένα δικαιώματα αναγνωρίζονται και προστατεύονται στο πλαίσιο της κοινοτικής ρυθμίσεως περί κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων, εφόσον έχουν αποκτηθεί από διακινούμενο υπό την έννοια της εν λόγω ρυθμίσεως, δηλαδή από υπήκοο κράτους μέλους.

Από αυτό έπεται ότι τα συνδυασμένα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, έχουν την έννοια ότι εγγυώνται τον υπολογισμό όλων των περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή κατοικίας που συμπληρώθηκαν κατά τη νομοθεσία κράτους μέλους πριν από τη θέση σε ισχύ του εν λόγω κανονισμού για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων που γεννώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του, υπό την προϋπόθεση ο διακινούμενος εργαζόμενος να υπήρξε υπήκοος κράτους μέλους κατά το χρόνο συμπληρώσεως αυτών των περιόδων.

- 9 Για την κατάληξη στη λύση αυτή που παρέχει στον εθνικό δικαστή ερμηνευτικά στοιχεία αναφερόμενα στο κοινοτικό δίκαιο, χρήσιμα για τη λύση του προβλήματος του οποίου έχει επιληφθεί, δεν υφίσταται λόγος προσφυγής στην ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 109/65 της 30ής Ιουνίου 1965 περί τροποποίησης και συμπλήρωσεως των κανονισμών 3 και 4 περί κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων.

Πράγματι, ο κανονισμός 109/65 αφορά το αν η Αλγερία περιλαμβάνεται στο πεδίο της καθ' ύλη εφαρμογής των κανονισμών 3 και 4 και δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη σχετική με το αν οι εργαζόμενοι αλγερινής καταγωγής ανήκουν στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής των δύο εν λόγω κανονισμών.

Το άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 109/65 δεν έχει επομένως εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση εφόσον δεν περιλαμβάνονται, στο μεν πεδίο της καθ' ύλη εφαρμογής η Αλγερία, στο δε προσωπικό πεδίο εφαρμογής οι υπήκοοι της γαλλικής ενώσεως, ενώ ο αιτών εργαζόταν στη Γαλλία, και όχι στην Αλγερία, είχε, την εποχή εκείνη, τη γαλλική ιθαγένεια και δεν ήταν υπήκοος της γαλλικής ενώσεως.

- 10 Η απάντηση στο τρίτο ερώτημα καθιστά περιττή την απάντηση στα δύο πρώτα εφόσον η επίμαχη διάταξη, ερμηνευόμενη κατ' αυτό τον τρόπο, δεν περιέχει κανένα στοιχείο ικανό να αμφισβητήσει τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου που περιλαμβάνονται στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου του οποίου την τήρηση διασφαλίζει το Δικαστήριο.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το SOZIALGERICHT GELSENKIRCHEN, με Διάταξη της 7ης Δεκεμβρίου 1977, αποφαινεται:

Τα συνδυασμένα άρθρα 2, παράγραφος 1 και 94, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, έχουν την έννοια ότι εγγυώνται τον υπολογισμό όλων των περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή κατοικίας, που συμπληρώθηκαν κατά τη νομοθεσία κράτους μέλους, πριν από τη θέση σε ισχύ του εν λόγω κανονισμού, για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων που γεννώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του, υπό την προϋπόθεση ο διακινούμενος εργαζόμενος να υπήρξε υπήκοος κράτους μέλους κατά το χρόνο συμπλήρωσεως αυτών των περιόδων.

Kutscher

Mertens de Wilmars

Mackenzie Stuart

Pescatore

Sørensen

Bosco

Touffait

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Οκτωβρίου 1978.

Ο γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Πρόεδρος
H. Kutscher